

Формуємо креативно-емпатичну особистість

Л.В.Кохан

Харківська національна академія міського господарства

Одним із найважливіших завдань сучасної освіти є формування духовно багатой креативно-емпатичної особистості.

У системі педагогічної освіти для розв'язання цих завдань особлива роль належить урокам літератури, бо вони відтворюють духовний світ української людини і тим самим сприяють активному становленню особистості. Засобами мистецтва слова література допомагає впливати на вихованців, формувати й збагачувати їх внутрішній світ, розвивати інтелект та творчі здібності, адже література передає загальнолюдські цінності від покоління до покоління.

Отже, провідна роль уроків літератури як засобу формування всебічно розвиненої й духовно багатой креативно-емпатичної особистості в навчально-виховному процесі зумовлює необхідність постійного їх вдосконалення. Сучасний стан національної освіти вимагає підвищення ефективності й якості навчального процесу, створення сприятливих умов для розвитку особистості. Урок як основна форма педагогічного процесу є тим інструментом виховання та розвитку особистості. І якщо ми прагнемо перевести нашу освіту в режим розвитку, то викладач-словесник повинен досконало оволодіти цим інструментом, навчитися більш раціонально його використовувати й досконало освоїти керування ним. З уроку починається навчально-виховний процес, уроком він і закінчується.

Якщо ми на сучасному уроці формуємо креативну особистість, то слід дати визначення поняття „креативна особистість”.

Креативна особистість – це творча особистість, у якій під впливом зовнішніх факторів з'явилися необхідні для актуалізації її творчого потенціалу додаткові мотиви, особистісні здібності, що сприяють досягненню творчих результатів в одному чи кількох видах діяльності (За С.Сисоевою).

Психологи вважають, що одним з найважливіших джерел розвитку особистості та її креативності є емпатія. Емпатія (англ. empathy – співчуття, співпереживання) – здатність осягнути емоційний світ іншої людини, а також співпереживати в процесі спілкування. Уперше зв'язок процесів емпатії й креативності констатували А.Валлон, С.Басін, К.Роджерс, наголошуючи на тому, що вихованці

мають виявляти емпатію не лише один до одного, а й до твору, який розглядається, без чого неможливе досягнення авторської позиції. Тобто головною метою сьогодення є пробудження чутливості до художнього слова. Тому ми накреслили такий шлях розвитку креативно-емпатичної особистості засобами літератури: «Від культури слова до емоційного розвитку, від нього до культури моральних почуттів і моральних стосунків».

За Є. Ільїним, надмета словесника – «поєднати мистецьку красу й красу душі, навчити бачити в книжці і корисне, і прекрасне». Формуючи креативно-емпатичну особистість здатну до нестандартних рішень у проблемно-пошуковій ситуації, роботу на уроках літератури вибудовуємо в такій послідовності:

1. Вибираючи по словечку, по зернятку, твори образ Митця і Людини.

2. «Життєвий урок» як результат знайомства з твором.

3. Актуальність ідей, «вкладеної» в певний образ.

4. Характеризуючи образ, що б ви взяли з собою в життя.

5. Місце твору в доробку автора.

6. Актуальність твору на сьогодні.

7. Зумій побачити неповторність творчого почерку, індивідуального стилю митця.

8. Роздуми та почуття, навіяні твором.

Відтак намагаємося організувати навчання особистості таким чином, щоб воно активізувало розвиток її креативності та емпатичності. При цьому доречно керуватися порадою Сократа: «Справжній учитель і мудрець нічого не вчать, а лише вказують шлях до істини».

Ефективність навчання залежить від уміння викладача застосовувати оптимальні інноваційні педагогічні технології. Використання інновацій – не самоціль. Це лише засіб для досягнення тієї атмосфери в колективі, яка найкраще сприяє співробітництву, порозумінню й доброзичливості, дійсно, надає можливість виховати креативно-емпатичну особистість.

Ще Л.Толстой наголошував на необхідності творчого використання методичних правил і законів: «Кожен викладач повинен знати, що будь-яка винайдена методика є лише сходиною, на котрій треба зупинитися для того, аби йти далі. Оскільки справа викладача є мистецтвом, то закінченість і завершеність зовсім не припустимі, а розвиток і вдосконалення безмежні».